

Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040

LLHall 08.04.2024 § 44
174/10.02.00/2021

Valmistelija Qvick Paula Lapin liitto

Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 alueeseen kuuluvat Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnat. **Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 on laadittu kokonaismaakuntakaavana, joka kumoaa voimaan tultuaan Pohjois-Lapin maakuntakaavan.**

Hallinnollinen eteneminen ja vuorovaikutus

Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 laatiminen on aloitettu kuntien kanssa pidetyllä aloituskokouksella 14.12.2016. Maakuntakaava on kuulutettu vireille ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettu nähtäville 2.5.2017.

Lapin liiton valtuusto palautti 17.5.2021 Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 uudelleen valmisteluun niin, että Jäämerenrata ja siihen liittyvät linjaukset, varaukset ja merkinnät poistetaan kaavasta ja kaikesta kaava-aineistosta saamelaiden kotiseutualueella; ja selvitetään mahdollisuus hyödyntää muissa maakuntakaavoissa olemassa olevia infrastruktuureja Jäämeren yhteyden luomiseksi, jotka eivät aiheuta näin merkittävää haittaa porotaloudelle ja alkuperäiskansoille.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 loppuunsaattamiseksi ohjausryhmätahoja pyydettiin 29.9.-25.10.2022 uudelleen nimeämään jäsenet ohjausryhmään. Uusi ohjausryhmä piti ensimmäisen kokouksensa 8.11.2022. Ohjausryhmä kokoontui maakuntakaavan uudelleen valmistelun aikana viisi kertaa (8.11.2022, 21.2.2023, 17.4.2023, 3.10.2023 ja 20.2.2024).

Maakuntakaavaehdotus oli viranomaislausunnoilla 12.5.-30.6.2023. Viranomaisneuvottelu pidettiin 13.9.2023. Maakuntakaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 7.12.2023-16.1.2024 välisen ajan Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnanvirastoissa sekä Lapin liiton virastossa. Asianomaisten kuntien jäsenillä ja osallisilla oli oikeus tehdä muistutus maakuntakaavaehdotuksesta 16.1.2024 mennessä. Yleisötilaisuus pidettiin Inarin Sajoksesta 19.12.2023. Tilaisuuteen oli etäosallistumismahdollisuus sekä simulaatiotulkkaukset kolmella saamenkielellä.

Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu pidettiin 13.4.2023 ja 18.10.2023 sekä neuvottelu kolttien kyläkokouksen kanssa 28.3.2023. Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu pidettiin 30.3.2023. Lisäksi niiden paliskuntien kanssa, jotka eivät päässeet PHL 53 §:n mukaiseen neuvotteluun, pidettiin erilliset kaavaneuvottelut 18.4.2023 ja 24.5.2023.

Lapin liiton hallitus on käsitellyt Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotusta 2040 seuraavissa kokouksissa:

- [16.12.2022](#) päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- [24.4.2023](#) maakuntakaavaehdotus viranomaislausunnoille
- [30.10.2023](#) vastineet viranomaislausuntoihin
- [30.10.2023](#) maakuntakaavaehdotus julkisesti nähtäville
- [11.3.2024](#) vastineet julkisessa kuulemisessa saatuihin muistutuksiin

Keskeiset muutokset maakuntakaavaehdotukseen valtuuston 17.5.2021 valtuuston päätöksen jälkeen

- Jäämeren radan poistaminen kaavaehdotuksesta sekä poikittaisen Tunturiradan osoittaminen selvityksen perusteella
- Suunnittelumääräysten päivittäminen vastaamaan Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan vastaavia
- Koillisväylän datakaapelin poistaminen
- Mineraalipotentialisen alueen uudelleen rajaaminen (supistaminen)
- Turvetuotantoalueiden poistaminen
- Yksityisten luonnonsuojelualueiden lisääminen (uudet yli 50 ha)
- Valtioneuvoston päätös (2.2.2023) valtion metsien suojeluun liittyvästä tasesiirrosta; alueet osoitetaan maakuntakaavassa luonnonsuojelualueina (SL) tai on muutettu luonnonsuojelualueiksi (SL) ne metsätalous- ja poronhoitovaltaiset alueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-1-merkintä).
- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Vnp 18.11.2021) on huomioitu kaavaehdotuksessa
- Päivitetty maa-ainestenottoalueiden tilanne (EO)
- Poistettu yhdystie, ohjeellinen Nellim -Muotkavaara (Paatsjoen tie)
- Lisätty moottorikelkkailun yhteystarve välillä Saariselkä-Raja-Jooseppi-Nellim, Kotalehdon tuulivoimaloiden alue (tv 2355) ja Sodankylän ampumaradan melualueet (me 4 ja me 5)
- Muutettu moottorikelkkailureitti välillä Inari-Kaamanen moottorikelkkailun yhteystarpeeksi
- Täydennetty vaikutustenarviointia sekä laadittu liite 9. Paliskuntakuvaukset

Maakuntakaavan keskeinen sisältö

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 alueiden käytön periaatteita ja aluevarauksia ratkaistaessa ohjeena on ollut Lappi-sopimus 2022-2025 ja siihen liittyvä aluerakennevisio 2040+. Pohjois-Lapin aluerakenteen erityispiirteitä ovat saamelaisten kotiseutualue, kolttala-alue, luontaiselinkeinojen rakennetukilain mukainen alue, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue sekä laajat suojelualueet.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 annetaan koko kaava-alueita koskevia yleismääräyksiä, kehittämisvyöhykkeitä ja kehittämisen kohdealueita koskevia suunnittelumääräyksiä, maankäyttöluokittaisia ja yksittäisiä alueita koskevia määräyksiä sekä erityisominaisuutta ilmaiseviin osa-aluemerkintöihin liittyviä suunnittelumääräyksiä. Maakuntakaavamääräykset ovat osa oikeusvaikutteista maakuntakaavaa. Niillä voidaan ilmaista alueen käytön periaatteita tai halutessa tarkentaa kaava-merkinnöillä ilmoitettua alueen käyttötarkoitusta ja antaa tällä tavoin kaavalle täsmällisempää sisältöä.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 on osoitettu Jäämeren käytävä, matkailun vetovoima-alueet, maaseudun kehittämisen kohdealueet, maaseudun kehittämisen kohdealueet, jolla korostuu saamelaiskulttuuri, mineraalipotentialinen vyöhyke, joukkoliikenteen kehittämiskäytävä, kylmättestauksen kehittämisyöhyke, ajoneuvotestauksen kehittämiskäytävä, Puolustusvoimien toiminnan kehittämisen kannalta tärkeä yhteystarve, joukkoliikenteen kehittämiskäytävä/yhteystarve ja ekologiset yhteystarpeet. Kehittämisperiaatteita koskevalla merkinnöillä ja niihin liittyvillä määräyksillä osoitetaan yhteistoiminnallisia aluekokonaisuuksia tai linjauksia, jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta ja joihin tästä syystä kohdistuu muussa suunnittelussa ja aluekehittämisessä huomioon otettavia alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita. Kehittämisperiaatemerkintöjen suunnittelumääräyksillä ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua huomiomaan alueen erityispiirteitä, mm. saamelaiskulttuuria sekä maisema- ja luontoarvoja voimassa olevaa maakuntakaavaa vahvemmin. Ne eivät ole aluevarauksia eikä niitä

tule tulkita aluevarausmerkintöjen tavoin. Kehittämisperiaattemerkinnät eivät muuta alueen päämaankäyttöluokkaa.

Aluerakenteeseen liittyvissä ratkaisuissa painottuu maankäytön lisäksi myös alueen merkitys sekä strategiseen suunnitteluun kuuluva joustavuus sekä yhdenmukaisuus 2000-luvulla laadittujen muiden seutujen kokonaismaakuntakaavojen kanssa. Tavoitteena ovat olleet MRL 28 §:n sisältövaatimusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittaminen seudun ja maakunnan tavoitteiden kanssa sekä kehitystä eteenpäin vievät – eivät poissulkevat ratkaisut. Aluerakenteen kannalta suurimpia muutoksia nykytilanteeseen verrattuna ovat; ohjeellinen merkintä uudelle ratayhteydelle Sodankylästä kohti Kemijärveä ja radan yhteystarpeen osoittaminen Sodankylästä länteen kohti Kittilää Tunturirataselvityksen perusteella, liikenteeseen liittyvät kehittämistarpeet, voimansiirtoratkaisut, työpaikka-alueiden sijoittuminen, Rovajärven, Kyljärven ja Kerttuvaaran ampuma- ja harjoitusalueen laajennus sekä matkailun ja testitoiminnan kasvu. Lisäksi matkailun edistämisen sekä maaseudun keskuskyläverkon muodostamisen vaikutukset näkyvät koko kaava-alueella. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 myös luonnonsuojelu- ja Natura-alueet toimivat merkittävänä aluerakennetekijänä. Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueella merkittävimpiä alueiden käyttäjiä ovat metsätalouden, porohoidon ja asutuksen lisäksi kaivokset sekä matkailu. Lisäksi Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 on osoitettu suhteessa voimassa olevaan Pohjois-Lapin maakuntakaavaan enemmän saamelaiskulttuuria ja poronhoitoa tukevia merkintöjä ja suunnittelumääräyksiä.

Maakuntakaavaehdotus

Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 koostuu lainvoiman saavista maakuntakaavakartasta sekä maakuntakaavamääräyksistä ja merkintöjen selityksestä. Lisäksi maakuntakaavaan liittyy selostus, jossa on esitetty muun muassa tärkeimmät kaavan lähtökohtiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot, kaavaratkaisujen perustelut ja tulkintaohjeet sekä kuvaus maakuntakaavan vaikutuksista. Selostusta täydentävät sen liitteet ja kaavaselostuksesta on tehty myös tiivistelmä. Osasta kaava-aineistoa on saatavilla myös käännökset kolmella saamen kielellä ja norjaksi.

Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 ehdotuksen aineisto on **liitteenä**.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 keskeinen sisältö käy ilmi **liitteenä** olevasta teemakarttaesityksestä.

Ehdotuksen nähtävilläolon jälkeen aineistoon on tehty vain MKH:n hyväksymien vastineiden mukaiset vähäiset muutokset, jotka eivät ole olennaisesti yleistä etua koskevia muutoksia (MRA 32 §).

Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 keskeisimmän sisällön esittelevät kokouksessa suunnittelujohtaja Paula Qvick ja kaavoituspäällikkö Juha Piisilä.

Lisätiedot: suunnittelujohtaja Paula Qvick, paula.qvick(at)lapinliitto.fi, puh. 040-653 2996

Esittelijä maakuntajohtaja Riipi Mika Lapin liitto

Päätösesitys Hallitus päättää hyväksyä liitteiden mukaisen Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen 2040 (maakuntakaavakartta, maakuntakaavamääräykset ja merkintöjen selitykset sekä kaavaselostus liitteineen) ja esittää, että valtuusto hyväksyy Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 sekä päättää, että tullessaan voimaan Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 kumoaa voimassa olevan Pohjois-Lapin maakuntakaavan (Inari, Sodankylä ja Utsjoki). Hallitus antaa virastolle valtuudet teknisluonteisiin korjauksiin ja täydennyksiin.

Päätös

Keskustelun kuluessa Henri Ramberg teki seuraavan esityksen asian palauttamiseksi valmisteluun: "Esitän, että asia palautetaan takaisin valmisteltavaksi, koska: - kaavaprosessissa on mahdollisesati rikottu Lapin liiton hallintosäntöä (LL Hall 30.10.2023/Pykälä 119) sekä mahdollisesti Hallintolakia (LL Hall 30.10.2023/Pykälä 119 & 120) ja Maankäyttö- ja rakennuslakia (5.2.1999/132) (LL Hall 30.10.2023/Pykälä 119 & 120), ja tältä osin päätös on saattanut syntyä virheellisessä järjestyksessä ja olla mahdollisesti muutoinkin lainvastainen; eikä - maakuntakaavassa ole pystytty ratkaisemaan saamelaiden kotiseutualueeseen liittyviä ristiriitoja riittävällä tasolla."

Riikka Karppinen ja Sari Ekorre kannattivat Rambergin palautusesitystä.

Puheenjohtaja totesi, että oli äänestettävä, koska oli tehty kannatettu palautusesitys. Puheenjohtaja esitti äänestysmenettelyksi nimenhuutoäänestystä siten, että asian käsittelyn jatkamista kannattavat äänestävät "JAA" ja Rambergin palautusesitystä kannattavat äänestävät "EI". Äänestysmenettely hyväksyttiin yksimielisesti. Suoritettussa äänestyksessä "JAA" -ääniä annettiin yhdeksän (9) (Kulmuni, Savukoski, Heiskanen, Mäkituomas, Junttila, Nousuniemi, Koivumaa, Ruokamo, Juuruspolvi) ja "EI" -ääniä neljä (4) (Ekorre, Karppinen, Kelloniemi, Ramberg). Todettiin, että Henna Knuuti ei ollut äänestyksen aikana läsnä kokouksessa. Puheenjohtaja totesi, että hallitus on äänin 9-4 päättänyt jatkaa asian käsittelyä.

Lisäksi Henri Ramberg teki seuraavan muutosesityksen: "Esitän, että hallitus päättää, ettei Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040:ä esitetä hyväksyttäväksi valtuustolle ja kaavaprosessi siten päätetään, koska: - kaavaprosessissa on mahdollisesti rikottu Lapin liiton hallintosäntöä (LL Hall 30.10.2023/Pykälä 119) sekä mahdollisesti Hallintolakia (LL Hall 30.10.2023/Pykälä 119 & 120) ja Maankäyttö- ja rakennuslakia (5.2.1999/132) (LL Hall 30.10.2023/Pykälä 119 & 120), ja tältä osin päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja sen on mahdollisesti muutoinkin lainvastainen; eikä - maakuntakaavassa ole pystytty ratkaisemaan saamelaiden kotiseutualueeseen liittyviä ristiriitoja riittävällä tasolla."

Riikka Karppinen ja Sari Ekorre kannattivat Rambergin muutosesitystä.

Puheenjohtaja totesi, että oli äänestettävä, koska oli tehty kannatettu muutosesitys. Puheenjohtaja esitti äänestysmenettelyksi nimenhuutoäänestystä siten, että maakuntajohtajan pohjaesitystä kannattavat äänestävät "JAA" ja Rambergin muutosesitystä kannattavat äänestävät "EI". Äänestysmenettely hyväksyttiin yksimielisesti. Suoritettussa äänestyksessä "JAA" -ääniä annettiin yhdeksän (9) (Kulmuni, Savukoski, Heiskanen, Mäkituomas, Junttila, Nousuniemi, Koivumaa, Ruokamo, Juuruspolvi), "EI" -ääniä neljä (4) (Ekorre, Karppinen, Kelloniemi, Ramberg) ja yksi (1) (Knuuti) äänesti tyhjää.

Puheenjohtaja totesi, että hallitus on äänin 9-4-1 hyväksynyt maakuntajohtajan pohjaesityksen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Maria-Riitta Mällinen poistui kokouksesta klo 10.34 asian käsittelyn aikana.